

Rapport från Kärnavfallsrådets utfrågning om systemanalys

Den 24 april höll Kärnavfallsrådet en offentlig utfrågning av olika aktörer kring frågan om det behövs en systemanalys för slutförvaring av använt kärnbränsle. Platsen var Näringslivets hus i Stockholm och åsikterna gick isär. Även om det inte var helt lätt att följa den bitvis otydliga diskussionen framgick att myndigheterna är kritiska mot SKB AB:s analysarbete.

– Vid en så här komplex fråga finns ett behov av systematiskt genomförda analyser, sa Kärnavfallsrådets ordförande, tillika tidigare kommunalråd i Oskarshamns kommun (s), Torsten Carlsson i sitt inledningstal.

Men han konstaterade också att SKB AB:s ståndpunkt är att en systemanalys inte fyller någon funktion. Det finns dock regeringsbeslut på att en systemanalys ska genomföras och Oskarshamns kommunfullmäktige har också ställt det kravet på SKB.

Torsten Carlsson,
Kärnavfallsrådets ordförande

Vad är systemanalys?

Clas-Otto Wene från Kärnavfallsrådet fick uppgiften att förklara vad systemanalys egentligen handlar om. Det handlar om hur alla faktorer och aktörer som påverkar och är inblandade i processen kring ett slutförvar samverkar, eller inte samverkar.

Clas-Otto Wene,
Kärnavfallsrådet

– Det handlar om att se sambanden mellan komponenter i en helhet, överblicka en komplex beslutssituation och att samordna aktiviteter, förklarade han.

Det handlar också om att olika intressenter har olika intressen i systemet och berörs på olika sätt. Eva Simic, vetenskaplig sekreterare vid Kärnavfallsrådet gjorde en historisk tillbakablick, innan det var dags för kaffe.

– Det finns en stor intressekonflikt i hur processen är konstruerad. Det är kärnkraftsindustrin som producerat avfallet och som är också ansvarig för samrådsprocessen. Det borde ha varit en oberoende instans som ledde arbetet, sa Miles Goldstick, Milkas, till Kärnavfallsnytt i pausen.

– Vi från miljörorelsen hade bett att få tid att presentera vår syn idag, men vi får bara en liten stund i panelen på slutet, fortsatte han.

Snäv myndighetssyn

Därefter presenterade Anders Wiebert SSI, följd av Stig Wingefors, SKI, myndigheternas syn på systemanalysbehovet, innan de frågades ut av Kärnavfallsrådets expertpanel bestående av Harald Åhagen, Eva Simic, Kjell Andersson och Clas-Otto Wene.

Myndigheternas huvudpoäng var att så länge SKB AB följer lagen och svarar på myndigheternas frågor så tänker myndigheterna inte efterlysa ett särskilt

dokument med namnet systemanalys.

– Det viktiga är att vi får svar på de frågor vi ställt, sen får de kalla det vad de vill, sa Anders Wiebert från SSI.

Men att SSI inte såg behov av mer systemanalys var inte samma sak som att myndigheten är nöjd med SKB AB. Anders Wiebert efterlyste tydligare redovisning från avfallsföretaget. Wiebert efterfrågade helhetssyn, redovisning av alternativ till KBS-3 och att drift och säkerhet måste hänga ihop bättre.

– Det saknas också planer för missöden, sa han.

SKB som kidnappare av språk

Därefter talade SKB AB genom Olle Olsson, avdelningschef för platsundersökningar, och Erik Setzman, enhetschef MKB-enheten, om varför SKB AB anser sig ha tillgodosett regeringens krav på systemanalys.

De talade mycket om att miljön och säkerheten är central för SKB AB:s verksamhet. De använde många ord och begrepp såsom "bästa möjliga teknik" och "optimering".

– Det är ett problem att man använder så många fina ord ibland. Hur vet ni att ett slutförvar är mer optimalt än ett annat?, undrade Kärnavfallsrådets konsult Kjell Andersson i utfrågningen.

Harald Åhagen, Eva Simic, Kjell Andersson
och Clas-Otto Wene

– Det kan man inte svara på. Vad är optimalt? Vi plockar in olika alternativ, sa Olle Olsson.

Då reagerade Clas-Otto Wene.

- Ni har säkert gjort en kostnad-nytta-analys. Hur har man mätt kostnad och nytta?
- Nyttan kan man inte alltid mäta, sa Olle Olsson.
- Då anser jag att man använt ordet optimering på ett ickelegitimt sätt. Man har kidnappat ett ord för att ge legitimitet och öka acceptansen. Då borde man säga, vi har inte optimerat, vi har bedömt. Bedömningar kan ifrågasättas. Optimering ska man kunna mäta och visa, sa Clas-Otto Wene.

Osannolikt att Oskarshamn backar

Kaj Nilsson från Oskarshamns kommun redogjorde för kommunens krav på systemanalys. När han fick frågor om vad som krävs för att Oskarshamns kommun ska backa från ett slutförvar i kommunen svarade han:

- Det krävs något som tvärt bryter, ny forskning eller så. Det ska mycket till för att vi ska säga nej i ett så här sent skede. Det bygger mycket på förtroende. Hur ska en vanlig kommunpolitiker eller en simpel tjänsteman som jag kunne ha insikt i allt, sa han ödmjukt.

Dagen avslutades med en paneldiskussion där även miljörelsen fick vara med. MKG representerades av Johan Swahn och Milkas av Miles Goldstick.

Kaj Nilsson,
Oskarshamn kommun

Johan Swahn, MKG

- Om man ska göra en systemanalys måste man veta vilken fråga man ska ha svar på. Man har inte undersökt olika metoder för att se vilken som kan passa bäst, man har valt KBS-3 och konstruerat förutsättningarna för att de ska passa för den, sa Johan Swahn MKG.

Miles Goldstick förklarade att Milkas vill se metoden

torrförvar ovan jord ordentligt utredd.

Han ställde också en direkt fråga till SKB AB om de är objektiva och hur de hanterar avvikande åsikter inom företaget.

- Det är stora resurser som läggs ner på det här. Det är inte sannolikt att alla är överens sa han.
- Vi har en öppen attityd och en fri diskussion. Du behöver inte vara orolig, svarade Olle Olsson.

Är KBS-3 den enda metoden?

SKB AB:s akilleshäl är att man inte tillräckligt utrett andra alternativ än KBS-3-metoden. Därför är det inte säkert att ansökan till miljödomstolen kommer att gå igenom med nuvarande lagstiftning. Det togs upp av såväl Kärnavfallsrådets ordförande Torsten Carlsson som Anders Wiebert från SSI. Även Oskarshamns kommun och SKI var inne på det.

Erik Setzman från SKB AB svävade på hur alternativredovisningen ska se ut i nästa års ansökan.

- Hur det ska se ut är vi inte helt klara över än.

Vi överväger fortfarande den delen, sa han.

Kent Pettersson från Milkas var inte imponerad av dagens diskussioner.

- Det är väldigt taktiskt insnåvat på KBS-3 metoden, sa han.

Kent Pettersson, Milkas

KBS-3

KBS-3 är den förvaringsmetod som SKB valt att använda för slutförvaret av radioaktivt avfall. Det är också den första och enda metod man lagt några större resurser på att utreda. KBS-3 bygger på att radioaktivt avfall placeras i kopparkapslar, inbäddade i bentonitlera, på omkring 500 meters djup i berggrunden. Första versionen av metoden togs fram av en utredning – AKA Använt kärnbränsle och radioaktivt avfall som kom med sin slutrapport redan 1976. Sedan dess är det den metoden SKB arbetat utefter. I början av 2009 kommer SKB att föreslå en plats för slutförvaret, antingen i Oskarshamns kommun eller Östhammars kommun.

Kärnavfallsrådet

Kärnavfallsrådet (tidigare Kasam) är en vetenskaplig kommitté under miljödepartementet. Kärnavfallsrådet rapporterar om kunskapsläget när det gäller slutförvar och håller regeringen informerad. Enligt rådets ordförande Torsten Carlsson, tidigare kommunalråd i Oskarshamn (s), är rådets uppgift att i alla lägen "öka transparensen" i kärnavfallsprocessen. Miljörelsen har framfört kritik mot rådets sammansättning och menar att det inte garanterar en oberoende granskning.

Kommande möten:

Samråds- MKB-grupp Forsmark: 23 maj 2008, kl 09.00 - 12.30, Östhammar

Samråds- MKB-grupp Oskarshamn: 28 maj 2008 kl 09.30 - 15.30, Oskarshamn

Kärnavfallsrådets utfrågning: Platsval på vilka grunder? 4-5 juni, Stockholm

Detta nummer av *Kärnavfallsnytt* är framtaget på uppdrag av Miljörelsens kärnavfallssektariat, Milkas (www.milkas.se), en samarbetsorganisation mellan Miljöförbundet Jordens Vänner (www.mjv.se) och Folkkampanjen mot kärnkraft-kärnvapen (www.folkkampanjen.se). Produktion av detta nummer: text och foto Emil Schön, layout och foto Miles Goldstick. För mer information kontakta *Kärnavfallsnytt*, c/o Milkas, Solidaritetshuset, Barnängsgatan 23, 116 41 Stockholm. Tel.08-559 22 382. Hemsida: www.nuwinfo.se/karnavfallsnytt. E-post: info@nuwinfo.se.